

Občinska kultura na sejmu

Sredi preteklega meseca je bil v Ljubljani v Cankarjevem domu slovenski knjižni sejem, na katerem so slovenski založniki pokazali svojo knjižno proizvodnjo zadnjih dveh let. Med kakimi 2000 naslovi jih je bilo več kot dvajset povezanih s področjem naše občine.

Grosupeljska založba Mondena je izdala štiri knjige: zbirko črtic **Iva Frbežarja** Kdo me je videl, prozo **Gorana Gluvičiča** Navadna pripoved o jezerni Janesu, pesniško zbirko **Željka Kozinca** Pot podob in prozo **Tuga Zaletela** Umri stoje ali zgodovina ti bo hvaležna. Vsekakor od navedenih knjig bi zaslužila posebno oceno tudi v Naši skupnosti.

V zbirki Emonica, ki jo izdaja Dušan Cunjak, sta izšla tudi **Željka Kozinca** roman Živ, razvit iz filmskega scenarija, in njegova pesniška zbirka Jastreba zibel, pri Pomurski založbi pa je izšel **Gluvičičev** roman Vsakomur poučno branje izpovedi jahalca dvajsetega stoletja.

Francetu Lokarju, rojaku iz Polja pri Višnji Gori, je letos celovška Mohorjeva založba izdala enajsto pesniško zbirko Osmrtnice, **Jožetu Kastelicu**, klasičnemu filologu in arheologu, doma iz Sentvida pri Stični, pa je novomeska Dolenjska založba izdala drugo pesniško zbirko z naslovom Barve.

V antologijo slovenske zdomske poezije To drevo na tujem raste, ki jo je zbral in uredil Ciril Bergles, so uvrščene tudi tri pesmi grosupeljskega rojaka **Vinka Zitnika**. Sme mo kdaj upati na izdajo njegovih izbranih pesmi v samostojni knjigi? V Družinski priliki za prestopno leto 1992, ki jo je začela zalagati celjska Mohorjeva, je objavljena bivanjsko zanimiva pesem Hrastov list, ki jo je napisal nekdanji grosupeljski dekan **Tone Bohinc**.

Mihael Glavan, zdaj Stičanec, je napisal življenjepis Ane Praček Krasne v njeni knjigi Newyorški razglednik. Knjigo je letos izdala Prešernova družba. Kar precej podatkov o naših občanah je tudi v **Enciklopediji Slovenije 5**, vendar

bom o tem napisal poseben članek.

Zelo bogata založniška dejavnost je povezana z našim znamenitim samostanom Stična. Založba Družina je izdala Govore o Visoki pesmi, ki jih je imel ustanovitelj cistercijskega reda sv. Bernard. Uvodno besedo v knjigo je napisal **dr. Anton Nadrah**, stiški opat. **Vojan Tihomir Arhar** je pri Družini izdal mladini namenjeno biografijo Bernard, Marijin pevec z gradu Fontaines. Obsežna in lepo opremljena je umetnostnozgodovinska knjiga Stična avtorja **dr. Marijana Zadnikarja**, ki je pri isti založbi izdal tudi Slovenska znamenja, kjer je med kvalitetnimi kapelicami, razpeli in drugimi verskimi znamenji navedenih kar 16 znamenj s področja naše občine, 6 med njimi pa je predstavljeni tudi s celostransko barvno fotografijo. V zvezi s Stično je treba omeniti tudi v latinščini napisan rokopis **Isidorusa Hispalensis** iz 12. stoletja z naslovom Origines sive etymologiae (Začetki ali etimologije), ki stoji, kot kaže posebna razstava na knjižnem sejmu, na samem začetku enciklopedistike na Slovenskem. Za krono vsega »stiškega« pa je na sejmu poseben pano napovedal v letu 1992 izdajo znamenitega **Stiškega rokopisa** iz 14. stoletja, pri čemer bodo sodelovali najboljši slovenski zgodovinarji, strokovnjaki za leposlovje, jezikoslovci, teologi, muzikologi in kaj vem kdo še. Kot faksimilirana izdaja je letos izšel tudi Catechismus Petra Kanizija iz leta 1615, ki ga je prevedel Višnjčan **Janez Candik**. Knjiga, odkrita šele leta 1958 v Münchenski univerzitetni knjižnici, je bila do zdaj ohranjena v enem samem izvodu.

Zadnje dve leti so pri založbi Mihelač, eni naših najmočnejših in najkakovostnejših založb, izšla dela treh naših klasikov: **Ivana Zorca**, doma iz Malaga Gabra, roman o stiškem samostanu v štirih samostojnih knjigah, in sicer Beli menih, Stiški svobodnjak, Stiški tlačan in Izgnani menih; **Miroslava Malovrha** protikleri-

kalni zgodovinski roman Opatov praporščak ter povest Sreča v nesreči, ki jo je spisal višnjegorski župnik **Janez Cigler**. Upajmo, da bo kdaj izšla tudi Gospa s Pristave našega rojaka Ivana Janežiča.

In še en kulturni domoznanski drobec: na zavihkih knjige R. Dextreita Glina zdravi stojijo tudi priporočilne besede **p. Simona Ašiča**, našega slovečega in uspešnega zdravilarja. V knjizici Arheološka najdišča avtorjev **T. Knifca** in **D. Svoljšaka** je obravnavana tudi železnodobna naselbina nad Virom pri Stični, v **Stoparjevi** knjizici Gradovi pa sta predstavljena čušperški in višnjegorski grad.

Velimir Kraševac-Igor je pri reviji Obramba izdal izčrpno zgodovino Devete (Kočevske) brigade, katere vojaško območje je bilo tudi ozemlje naše občine. Brigada je imela vsega skupaj 2290 ljudi, obstajala je 620 dni, 92 dni pa se je bojevala na Dolenjskem. Veliko žrtv so njeni partizani imeli na Selih pri Semberku, na Lučarjevem Kalu, na Hudi Polici in pri Ponovi vasi.

Tu naj omenim še ponatis romana **Karla Mauererja** Ljudje pod bičem, katerega osrednji del se godi v Dobropoljski dolini, opisan pa je tudi poboj 36 zajetih ranjencev iz vrst branilcev turjakega gradu leta 1943.

Andreju Kranjcu je Dolenjska založba izdala knjigo Dolenjski kraški svet, kjer je v registru navedenih nekaj sto kraških jam v naši občini. **Dr. France Adamič** pa v knjigi Sadržje in sadjarstvo v Sloveniji navaja branjarstvo in trgovino Marjane Malovrh iz Šmarje ter veležganjarno Franca in Ivana Zaletela v Sentvidu. O plantažnih nasadih na Zg. Slivnici, Blečjem Vrhu in na Peči knjiga ne ve nič.

Gotovo nisem opazil vseh z našo občino povezanih knjig na sejmu, a že odkrita dela dovoljujejo ugotovitev, da je tudi naša ožja domovina kulturno plodna in ustvarjalno bogata. Morda bi Knjižnica kdaj pripravila tudi razstavo naše domoznanske literature?

JAKOB MÜLLER

Zagotovite si šmarsko kroniko

Župnijski urad Šmarje-Sap je pripravil izdajo knjige o zgodovini župnije Šmarje in njenih prebivalcev z naslovom »Iz prakorenin v drevo današnjih dni«. Zbrali so 350 strani zanimivega gradiva, tako da bo knjiga govorila o zgodovini župnije, posameznih cerkvah in njihovih znamenitostih, o freskah, farnih matrikah, o nekdanjih in sedanjih koreninah, o izobraževanju v župniji, šolstvu, gasilcih, vodovodu, o bogatih arheoloških najdiščih in seveda tudi o pomembnih krajanah. Zbornik bo bogato ilustriran s fotografijami in ga bomo po izidu v začetku februarja tudi podrobneje predstavili. To res dragoceno knjigo, ki govori o nas in naših prednikih ter krajih, kjer živimo, si lahko zagotovite po nižji, prednaročniški ceni 550 SLT, saj bo kasneje v prodaji po 700 SLT. Kaj morate storiti? Stopite na pošto in na POŠTNI NAKAZNICI nakažite 550 SLT na naslov Župnijski urad Šmarje-Sap, 61293 Šmarje, s pripisom Kronika. Z odrezkom, ki vam bo ostal kot potrdilo, boste po izidu kronike knjigo lahko osebno dvignili v župnišču. Cena 550 SLT velja, če denar nakažete do vključno 31. januarja 1992!

Končana občinska prvenstva

Na občinskem prvenstvu v namiznem tenisu, ki ga je organizirala ZŠO Grosuplje in TVD Partizan Grosuplje je sodelovalo 18 ekip, kar kaže ponovno zanimanje za igro z belo žogico v naši občini. Po hudih in napetih bojih je naslov občinskega prvaka za leto 1991 osvojila ekipa TVD Partizana Šmarje Sap. Naslov občinskega prvaka med posamezniki pa je zaslužno osvojil Iztok Tuma, ki je v finalu premagal Igorja Trilerja z rezultatom 2:0.

Na občinskem prvenstvu v kegljanju v Ivančni Gorici je Kegljaški klub Ivančna gorica izvedel občinsko prvenstvo v kegljanju. Nastopilo je 12 ekip. Prvo mesto je osvojila ekipa Grosuplja z rezultatom 405 podrtih kegljev. Med posamezniki je zmagal Dovžan iz Grosuplja z 433 podrtimi keglji. V ženski kategoriji pa sta nastopili samo dve ekipi in 4 posameznice.

Končana je tudi odbojkarška I. liga za moške. Po hudih bojih je ekipi Mučiteljev uspelo obraniti spomladanski naslov in s tem potrditi naslov najboljših odbojkaških ekip v občini Grosuplje za leto 1991.

bomo prišli na vrh, da ne bo treba po vsej dolgi poti nazaj. Nad nami je skalna piramida, negibna, obdana z divjimi vetrovi. Po polurnem gaženju stojimo pod skalnim grebenom. Senca in močan veter še stopnjujeta mraz. Skale so zasute s pršičem, tako da je težko najti zanesljivo oporo za roko ali cepin. Na ključnem mestu smo našli klin, nov bleščeč cassin – trdno zabit. Pomagali smo si z varovanjem z vrvo. Ob treh popoldan po devetih urah skoraj neprekinjenega vzpona stojimo na vrhu. 2417 m. Odpre se pogled na Triglav in bližnje vrhove. Prezreli smo in nam razgleda ni dosti mar. Napravimo požirek kačje slinice in se spustimo na drugo stran pod sedlo Gulce. »Zdaj bomo skopali luknjo v sneg in zjutraj nadaljevali po grebenu na bivak«, pravi France. Ker od nas treh ne dobi pritrdilnega odgovora, pravi, da smo se pomehkužili in zavije naravnost navzdol. Obrnemo se za njim, ker je tudi nam tako prav.

JANEZ ZRNEC

Kulturni tolar po vzorcu republike

Že nekaj časa je v naši občini veliko besed o kulturi. Pa ne le zato, ker je kultura zrcalo občine, lahko bi celo rekli njene lastne kulturnosti, pa tudi ne zaradi sicer vedno manjkajočega denarja, pač pa zato, ker se je občinski izvršni svet na zahtevu skupščine lotil temeljite reorganizacije kulture.

Kaj naj bi ta reorganizacija prinesla? Več denarja? To bi težko rekli. Nobenega dvoma ni, da kultura vedno neposredno deli usodo gospodarstva, njegove uspešnosti ali neuspešnosti, in s tem tudi nosi posledice razmer, ki na gospodarstvo vplivajo. Poleg tega občinska kultura še dodatno in poostreno deli usodo svoje večje, republiške sestre. In po napovedih za prihodnje leto, ki so vse prej kot optimistične, bosta obe, republiška in občinska kultura (poleg mnogih drugih vej družbenega življenja) morali še bolj zategovati pas. Napoved tega je tudi prvikrat objavljeni občinski razpis za sredstva kulture (in športa) po republiškem vzoru, kjer se za denar, kolikor ga bo, potegujejo posamezni projekti v sklopu ZKO in zunaj njega, ki bodo za začetek morali zagotoviti najmanj 30 odstotkov lastnih sredstev, če bodo hoteli sploh pristaviti piskrček k proračunu.

Kjer lahko z gotovostjo napovedujemo, da je pred nami obdobje najbolj suhe od sedmih krav, je treba pač tista sredstva, ki so, čim bolj smotro in elastično uporabiti. Že iz podjetništva je potrjena izkušnja, da so majhna podjetja bolj elastična, se hitreje prilagajajo in so bolj polna lastne iniciative kot okosteneli konglomerati. Zato se je reorganizacija občinske kulture usmerila k dosežanju Zavodu za kulturo in izobraževanje, ki je v sebi združeval vse od knjižnice do Jurčičeve domačije na Muljavi in kinematografije (ustanovljen pa je bil leta 1983 še celo

z večjimi ambicijami, da bi namreč pripravljali vse mogoče kulturne prireditve, izobraževal odrasle in celo izdajal občinski časopis). Po številnih pogovorih članov izvršnega sveta z vsemi, ki jih takšne organizacijske spremembe v kulturi zadevajo, so bili vsi enotnega mnenja, da bo najbolje zavod v sedanji obliki razpustiti in v skladu s priporočili republiškega ministrstva za kulturo ustanoviti knjižnico kot samostojen zavod, s soglasjem republiškega ministrstva za šolstvo pa tudi glasbeno šolo kot enak samostojen javni zavod. Oba dosedanja sestavna dela Zavoda za kulturo sta že doslej pokazala veliko živahnost, gibčnost in prizadevnost, tako da je njun kulturni in ustvarjalni vpliv čutili po vsej občini.

Kaj pa kinematografija? S sklepom o prenehanju Zavoda so prešle vse pristojnosti in tudi lastništvo na občino, tako da bo izvršni svet podelil koncesijo tistim, ki bi se želeli ukvarjati s kinom. Zaenkrat kaže ta interes le Dobropolje, saj je zanimanje za filmske predstave v Grosupljem in Ivančni Gorici povsem zamrlo. Jurčičevino ter Kulturni dom Grosuplje bo do nadaljnjega izvršni svet prepustil v upravljanje Zvezi kulturnih organizacij in tako povezal profesionalno kulturo z njenim ljubiteljskim segmentom, to je s kulturnimi društvi, ki so Zvezo tudi ustanovili. Veliko skrb za Jurčičevino kot svojo neposredno kulturno zgodovinsko dediščino že vrsto let kažejo Muljavci sami, želijo pa si pri tem več strokovne pomoči. Če bosta v ta namen pri ZKO zaposlena dva človeka s polovičnim osebnim dohodkom, ki sta sicer doslej delala v okviru Zavoda, si je mogoče obetati prihodnje leto kljub manjšemu denarju boljše rešitve.

BOGI PRETNAR

PODVIG NAŠIH PLANINCEV

Decembrski vzpon

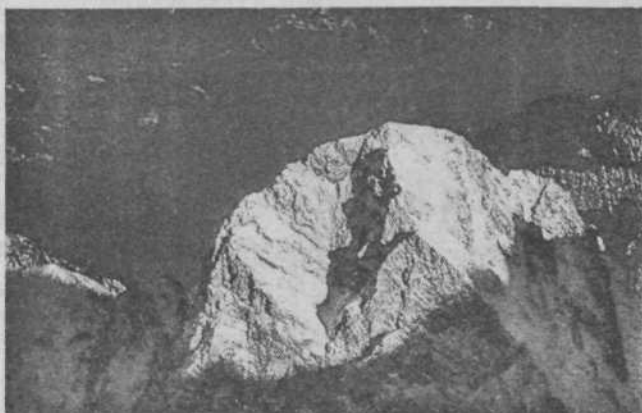
Če boste kdaj v jasnem dnevu stali na stolpu ljubljanskega gradu, boste na skrajnem desnem obrobju Julijcev razločno videli lepo piramido. To je Kukova špica, prva gora, ki se v grebenu z mojstranske strani izraziteje požene navzgor.

Ena od daljših poti nanjo se prične nasproti krajevne table Mojstrane s strani doline Vrat. Do Vrtaške planine se steza stro mo vzpenja. Nižje je zasuta s suhim listjem. Nekje na gozdni meji se pričnjen sneg in odeja je z vsakim korakom navzgor debelejša. Zaradi mraza je sneg še nepreobrazen. Udira se do pod kol. Prvi gazi skoraj na vso moč, da bi drugim zagotovil primeren tempo. Ko obnemore, se umakne zadaj. Tako po preizkušeni metodi hitro napredujemo. Svežina reže v nos skoraj tako poživljajoče, kot v otroški zimi na domačem hribu. Izrek carpe diem velja za nas dobesedno. Lovimo dan brez počitka in vemo, da bomo v dolini v vsakem primeru šele v trdi temi. Slepčice sonce pripeka s svojimi položnimi žarki, ki jim ledenomrzli severovzhodnik poseša še tisto malo toplote, ki jo premorejo v decembrskih dneh. Kamera bi nam prišla prav, da bi v dolini pričarala delček surove gorske narave: tuljenje vetra, škripanje derez, treptanje viharnih macesnov. Zadovoljimo se s fotografiranjem. Z malo fantazije bodo čez čas tudi slike obudile lepe spomine.

Visoko nad nami in na videz blizu se pne čakati beli stožec Slemena, dvatisočmeterski pred-

vrh našega današnjega cilja. Na trenutke zaidemo v napihan pršič, ki ga mešamo v strmem pobočju in nikamor ne pridemo. Na vrhu France razlaga razglede in pristope. Grapa pod nami se konča v ledenem slapu Luciferju, ki ga je lepo videti s ceste v Kranjsko goro in je vabljiva poslastica za plezalce, ki ljubijo led. Požirek vročega čaja nam okrepi voljo in da korajžo za navzgor. Pravzaprav se spustimo po ozkem snežnem Slemenovem razu globoko na severno stran. Od tod pa po strmem dolgem in mehkem snežišču v ledeni sencji zopet navzgor proti škrbini pod vrhom Mučičev. Za našimi hrbti leži megle no morje Celovške kotline, ki se ob Dobraču zajeda po Dravski in Ziljski dolini proti zahodu. Na severovzhodu pa do daljnje Svine planine in Golice. Zadaj se dviga nepregledna veriga avstrijskih Alp. Kar preveč luči za oči vajene vsakodnevnih dolinskih megle. Nič romantike ni v tej panorami, le želja čim prej na vrh in po drugi lažji strani nazaj, pa čeprav v dušljivo meglo. Izstop iz strme grape po krušljivih spihanih skalah zahteva zbranost, ki nam jo ob zadihanosti in utrujenosti primanjkuje. Visinomer pokaže le kakih 50 m več kot na Slemenu, čeprav smo od tam sestopali in se vzpenjali debelo uro. Pa še teh 50 m je najbrž njegova dobra volja, ker je prišel na sonce. Treba je začeti znova, s Slemenove višine.

Po strmi prečnici dosežemo vršno snežišče. Prvič na današnji turi se nas polasti gotovost, da

Kukova špica (2417 m) z zraka, markantna gora v Martuljkovi skupini. Alpinistični pohod je z doline Vrat neprekinjeno trajal devet ur.

DOBITNIKI OBČINSKIH BLOUDKOVIH PRIZNANJ V LETU 1991

Za desetletno delo na področju športa prejmejo bronasto Bloudkovo značko:

Dr. Jelenko Adanski, član TVD Partizan Grosuplje – tenis sekcija za delovanje – na področju tenisa

Rus Dušan, član Rokometnega kluba GPG Grosuplje za delovanje na področju rokometna

Anuša Vidmar Brezec, članica Taborniškega oddelka Luis Adamič Grosuplje za delovanje na področju taborništa

Anton Kovačič, član TVD Partizan Sentvid pri Stični – balinarska sekcija za delovanje na področju balinanja

Bojan Habjan, član Kobjeniškega kluba Grosuplje za delovanje na področju konjeništa

Za dvajsetletno delo na področju športa prejmeta srebrno Bloudkovo značko:

Bogdan Habjan, član Rokometnega kluba GPG Grosuplje za delovanje na področju rokometna

Alojz Potočnik, član Kobjeniškega kluba Grosuplje za delovanje na področju konjeništa

Za tridesetletno delo na področju športa prejme zlato Bloudkovo priznanje

Andrej Ambrožič, član Rokometnega kluba GPG Grosuplje za delovanje na področju rokometna.

Lutke v naših knjižnicah

Otroci, pridite v prazničnem decembru in si oglejte valdorske lutke še v tehle knjižnicah:

- 20. 12. ob 17. uri STIČNA Božična pravljica I
- 24. 12. ob 17. uri KRKA Božična pravljica II
- 27. 12. ob 17. uri STIČNA Božična pravljica II

V knjižnici GROSUPLJE pa bo ob 17. uri na sporedu lutkovna igrice, potem pa vas bo obiskal Božiček /Dedek Mraz. VSTOP JE PROST! VESELE PRAZNIKE!